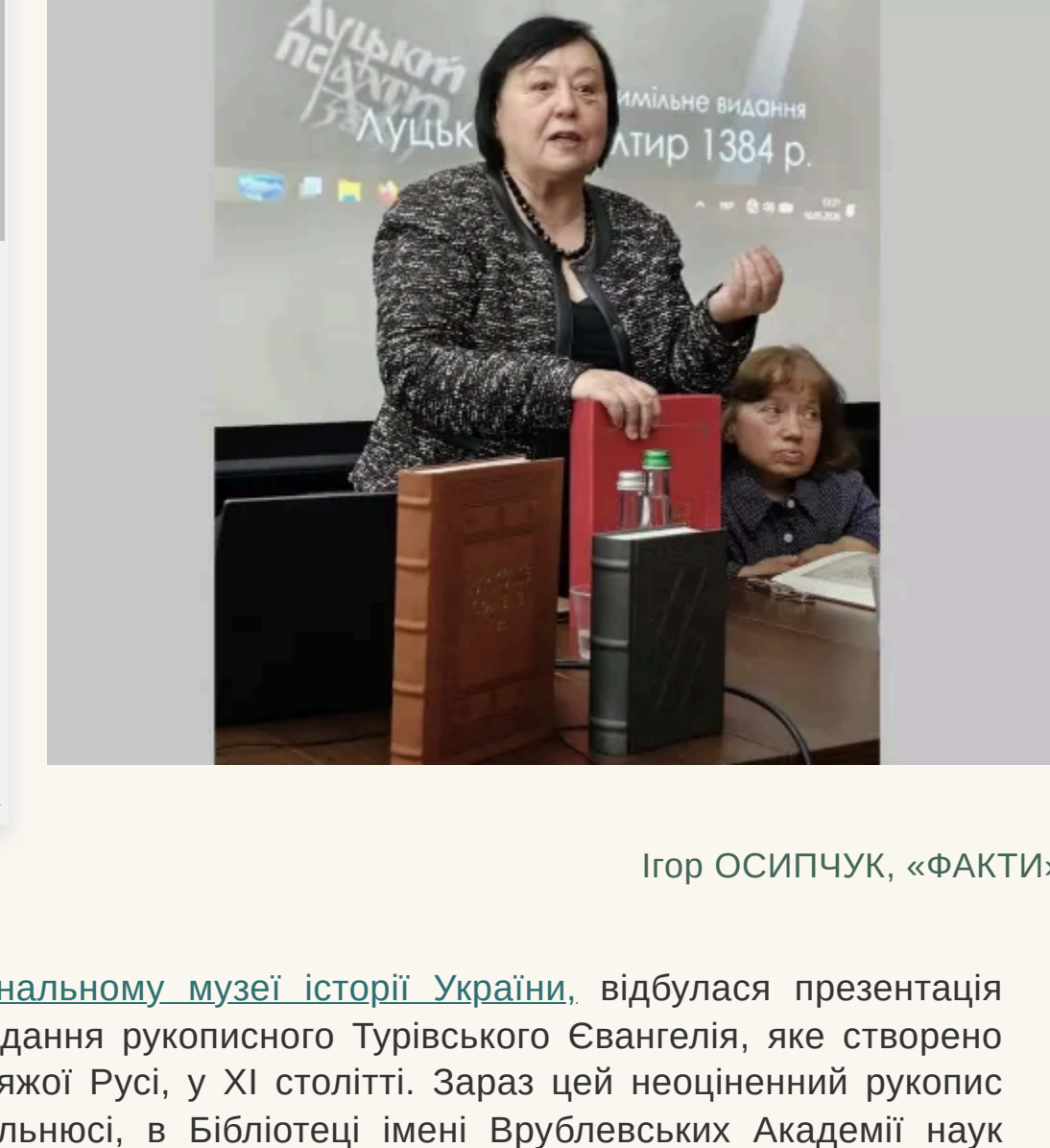

ОСТАННІ НОВИНИ

- 22:51** Нині оладки з кабачків: одні сварили, інші дожилися зробити їх ідеальними
- 21:54** Український критикомільярдер придбав частку в Spruce: що відомо
- 21:19** Аріана Гранде розірвала роман: чому згоріли три роки кохання
- 21:04** Ювілейну Національну премію «Українська пісня року» буде приурочено до 35-річчя Незалежності України, — Михайло Поплавський
- 21:01** Це найкращий спосіб зберігання кави: як не зіпсувати смак та аромат улюбленого напою
- 20:35** Майже два роки рідні жили надією та вірою: під Бухартом загинув воїн із Житомирщини
- 20:32** «Не маю вибору», міністр

Священник сховав реліквію в ящику з вугіллям, але експедиція знала, де її шукати: в Києві презентували факсиміле Турівського Євангелія XI століття

Igor OSIPCHUK, «ФАКТИ»

У Києві, в Національному музеї історії України, відбулася презентація факсимільного видання рукописного Турівського Євангелія, яке створено в Києві у часи княжої Русі, у XI столітті. Зараз цей неординарний рукопис зберігається у Вільно, в Бібліотеці імені Врублевських Академії наук Литви. Керівниця проекту «Повертаємо в Україну культурну спадщину», директорка видавництва Ганна Горобець розповіла, що до цього було видано факсиміле одинадцяти старовинних українських книг. Тож Турівське Євангеліє — дванадцятє. Оригінали цих пам'яток зберігаються за кордоном.

— Зазначу, що близько 90 відсотків української рукописної спадщини знаходиться, на жаль, в країні-агресорці, — зазначила Ганна Горобець. — Дев'ять відсотків — в Європі, децю є у США та лише близько одного відсотка — в Україні.

«Білоруські депутати звернулися в українське посольство: мовляв, як ми посилимо видати факсиміле пам'ятки, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні»

Ганна Горобець (на фото у заголовку) стисло розповіла про всі дванадцять факсимільних видань старовинних книг, виданих на сьогоднішній день в рамках проекту «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Виваженість, одне з них — факсиміле Лавришівського Євангелія XII-XIV століть — викликало ледь не міжнародний скандал. Претензі надіслали від депутатів парламенту Білорусі. Це сталося ще до повномасштабної війни.

— Коли ми видали факсиміле Лавришівського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати пояснили нам, що в Білорусі ця пам'ятка вважається своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найдавніша з білоруських книг і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) її віддала (оригінал Лавришівського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотториських, — Авт.). Забрали у поляків оригінал білорусам не вдалося, і вони почали добуватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам копію надала. Причому на безоплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лавришівського Євангелія, депутати парламенту Білорусі звернулися в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посилимо видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, слідує, як можемо прийти в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнившись з війська днями) поїхали в Білорусь і провели презентацію факсимільного видання Лавришівського Євангелія, на яку приїшов міністр культури Білорусі. Там Віктор Мусієнок фактами довів, що ця рукописна книга створена в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою, — Авт.) дець тисяча помилок, які могли зробити тільки носії української мови. Тож ця книгу переписували саме на території України.

Обкладинка оригіналу Лавришівського Євангелія (Фото з Вікіпедії)

«Збереглося лише десять аркушів Турівського Євангелія»

Перед початком презентації факсимільного видання Турівського Євангелія Ганна Горобець дала інтерв'ю «ФАКТАМ».

- На яких умовах литовська сторона надала вашому видавництву можливість працювати з оригіналом Турівського Євангелія? — ставлю питання пані Ганні.
- На умовах безоплатної співпраці: гроші вони з нас не взяли.
- Як технічно була організована робота з оригіналом? Ваші фахівці поїхали в Бібліотеку імені Врублевських Академії наук Литви?
- Ні, не так. Було використано сучасні технології: литовські друзі виклали електронні копії аркушів Турівського Євангелія у хмарне сховище, і ми завантажили їх зайдти. Все це офіційно — згідно з договором.
- До речі, знаю, що зараз це одна з українських організацій звернулася до Бібліотеки імені Врублевських Академії наук Литви з проханням попрацювати з іншою старовинною книгою, таж для них це вже було не безплатно. Я сказала представникам цієї української організації, що слід було сказати мені та я попросила білоруських друзів. Адже все одне факсиміле видання тої книжки буде робити наша видавництво — ми маємо вже чималий досвід, тож завжди для підготовки факсимільних видань в Україні звертаються до нас.
- Маєте відповідне обладнання?
- Ні, адже у нас не друкарня, в видавництво — ми готуємо книги до друку.
- Скільки тривала робота з підготовки факсимільного видання Турівського Євангелія?
- Два роки. Тут слід сказати, що збереглося тільки десять аркушів рукописної книги, тобто двадцять сторінок. Але це, я б сказала, досить цінні сторінки, адже вони XI століття — часів правління великого князя Ярослава Мудрого.

Один з аркушів Турівського Євангелія (Фото з Вікіпедії)

Для їх дослідження ми залучили науковців з декількох країн: трьох з України, двох з Литви та одного з Польщі. Кропітка наукова робота потребувала багатьох часу. Тому й вишло, що для підготовки видання знадобилося два роки.

Наші кошти доволі обмежені, тож ми не мали можливості платити іноземним науковцям. Вони сказали на це: «Нам би по примірнику факсимільного видання». Відповіла їм: «Так я вам подарую три примірники».

— Який наклад цього видання?

— Сто примірників. Ми розповсюдили їх по центральних наукових бібліотеках у кожному регіоні України та провідних музеях, як-от Національний заповідник «Софія Київська», Національний музей історії України, Ободва Музей книги і друкарства (в Києві і в Сєвєродніпрі). Це моя мрія — щоб в асх областях країни був комплект наших факсимільних видань. Сенса у тому, щоб науковці на місцях мали доступ до факсиміле старовинних українських книг. Окрім того, ми даруємо наші факсимільні видання іноземним науковим центрам, бібліотекам і вченим. До речі, зараз ми завершуємо переклад англійською мовою Турівського Євангелія та його наукового дослідження. Плануємо видати цю книгу у червні-листі.

Факсимільне видання Турівського Євангелія видали наглядом 100 примірників (Фото з Фейсбук)

— В яку суму вам обійшовся один примірник?

— Разом з авторськими гонорарями українським вченим — понад 3 тисячі гривень.

Читайте також: Мазепа зустрічається з королем Швеції у селі, де сталося диво: у Києві відкрилася виставка, експонат якої має до цього причетність

«У Софії Київській існував центр книгописання, і звідси книжки розповсюджувалися по інших містах княжої Русі»

Доктор історичних наук Вячеслав Корнієнко, який взяв участь в дослідженні Турівського Євангелія, розповів:

— Це Євангеліє було створене у великокнязьському скрипторію (слово має латинське походження: «scriptor — це писар), який розміщувався у Києві, в Софійському соборі.

Раніше вважалося, що Турівське Євангеліє написано деесь в іншому місці. Сказано, в Мінську заявляли, що це білоруська книга. Дехто з науковців трактував обережніше: мовляв, скляно довести, що цей манускрипт було написано не в Турові (в цьому білоруському місті його виявили), але водночас важко спростувати, що він створений не там.

В'ячеслав Корнієнко: «Турівське Євангеліє створено у XI столітті в Києві, у великокнязьському скрипторії, який розміщувався на території Софійського собору» (Фото автора)

Турівське Євангеліє виявили за часів російської імперії, як наказом полемителя навчального округу Білгородського у Турові була направлена експедиція, яка мала на меті знайти свідчення того, що цей браз «исконно русский». Турівське Євангеліє намагалися представити як доказ цієї тези.

Священник у церкві спробував прихопити цю реліквію: поклав в ящик з вугіллям. Проте, мабуть, експедиція знала, де шукати — мала, як то кажуть, наводку. Тож «випадково» зашля в приміщення, де було навалено усілякі речі, «випадково» зазирнула в ящик з вугіллям і там відшукала ці дорогоцінні десять аркушів. Потім їх відвезли у Вільно.

У ХХ столітті, під час Першої світової війни, коли російська армія відступала, під приводом порятунку культурних цінностей з Вільна вивезли бібліотеку та архів. Їх відправили в Рум'янівську бібліотеку (нині російська держава бібліотека) в Москві. Згодом, в період між двома світовими війнами, російська сторона поширювала чутки, що вивезені з Вільна рукописи згоріли. Для чого була потрібна ця легенда? Щоб Польща припинила висувати вимоги про повернення цієї спадщини. А після Другої світової війни Турівське Євангеліє (певно, й інші реліквії) повернули у фактично окуповану Радянським Союзом Литву.

У 1990-х роках, коли створилися національні держави, почался дослідження, і мали на меті з'ясувати походження Турівського Євангелія. Тоді навіть російські науковці писали, що ця книга має виразні риси шкоти київського скрипторію. При цьому вони говорили, що неважко, де саме працював переписувач над Турівським Євангелієм: можливо, в Турові, не виключено, що в якомсь іншому місці. Тобто знову в таки створювалося підґрунтя для заяв про «спільну спадщину».

Важливий момент — оформлення цього Євангелія. Зазвичай стародавні рукописи мають гарне оформлення — в них присутні мініатюри. А в Турівському Євангеліє їх немає. Але там дуже майстерно написані заголовні літери й заставки. Так от, найбільш аналогіє цьому ми з метою співзвучності Поліною Яницькою знайшли в оформленні стінопису Софійського собору, який був джерелом натхнення для переписувачів книг.

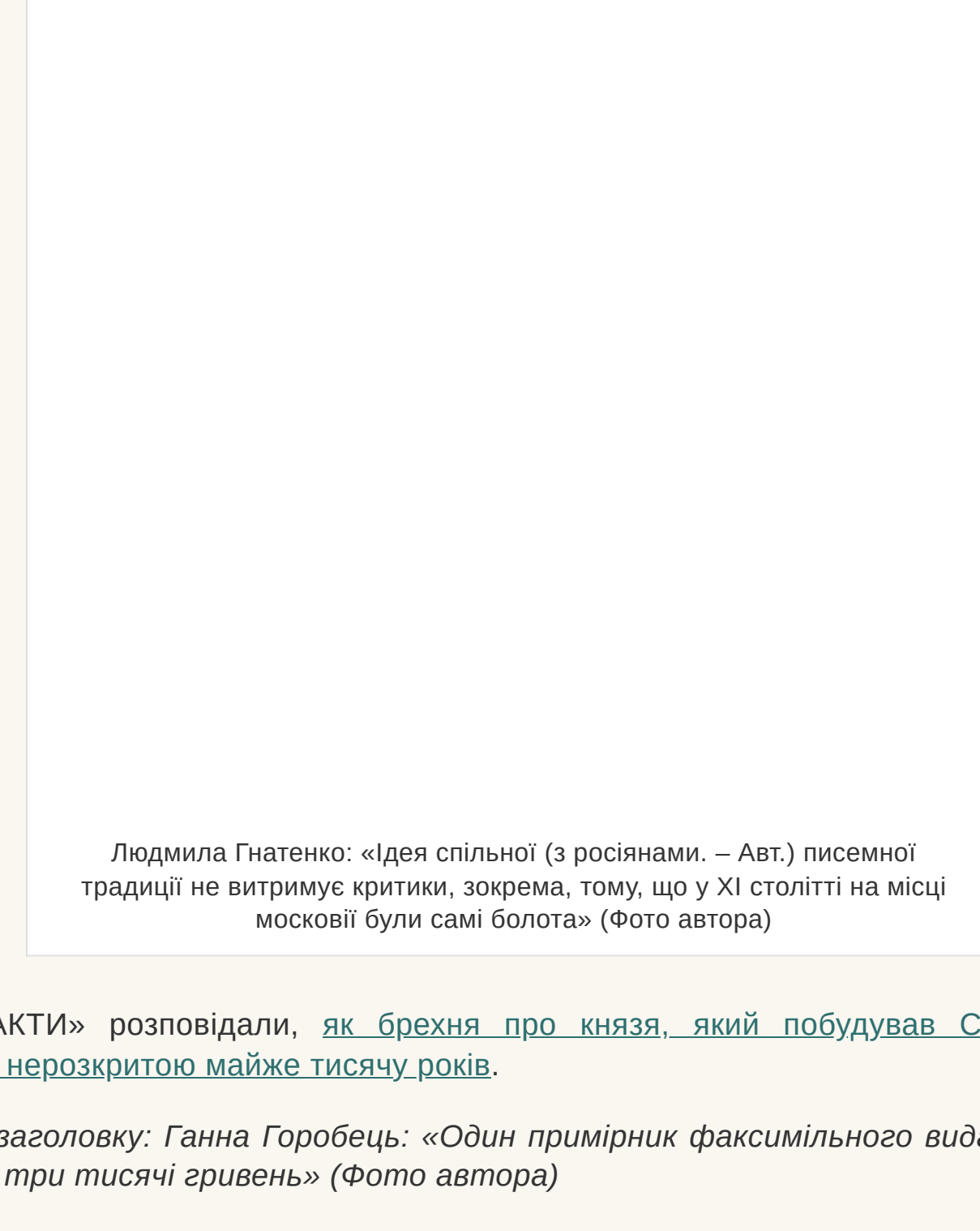
Цей факт разом з українськими мовними особливостями Турівського Євангелія, його досліджував науковець Віктор Мусієнко, дали нам підстави зробити висновок, що його створено в Києві, у великокнязьському скрипторію. Слід зазначити, що польська колега, яке вивчала це Євангеліє, знайшла в ньому ознаки української мови. Підкреслю, що вона працювала абсолютно незалежно від нас.

Слід розуміти, що в Софії Київській існував центр книгописання, і звідси книжки розповсюджувалися по інших містах княжої Русі. І лише наприкінці XI століття з'явилася іншій скрипторії, зокрема в Новгороді.

Телер ішою твердження російської історіографії про те, що була одна російська гвардія мовляв. Якщо вона існувала, то це була староруська мова. Чому? Бо мовні норми задавали київські переписувачі. Тобто вони часто писали так, як говорили, тому наробили помилок при перекладанні книг церковнослов'янською мовою. А їхні новгородські колеги, переписуючи книги, створені в київському скрипторію, сприймали ці помилки як норму церковнослов'янської мови.

Друкстор історичних наук Людмила Гнатенко, старша наукова співробітниця Інституту рукопису, яка також досліджувала текст Турівського Євангелія, зокрема, зазначила:

— Ідея спільної (з росіянами, — Авт.) писемної традиції не витримує критики, зокрема тому, що у XI столітті на місці московії були самі болота. Не може існувати традиції держави, якщо в той період її (держави) ще не існувало.

Людмила Гнатенко: «Ідея спільної (з росіянами, — Авт.) писемної традиції не витримує критики, зокрема тому, що у XI столітті на місці московії були самі болота» (Фото автора)

Раніше «ФАКТИ» розповідали, як брехня про князя, який побудував Софію Київську, залишалася нерозкритою майже тисячу років.

На фотому заголовку: Ганна Горобець: «Обидь примірників факсимільного видання обійшовся нам у понад три тисячі гривень» (Фото автора)

Читайте нас у Facebook * 2800

Друкована версія Лист редакторів Покоржитися

Facebook Поділитися 0 Twitter Поділитися TikTok Твітнути

ЗАРАЗ ЧИТАЮТЬ

- Васюка чи ящір: експерти назвали найкращий спосіб для харчування
- Ледям краще відмовитися від різноманітних кроків в біжам — від підобиють гороскоп на 11 червня
- Чи вигода Поплавський з України: Зброя розірвав граду про ілеву
- Як чистити молоді картоплі: одна помилка змінює смак

Новини партнерів

Мова сайту	Українська	Світ	Українська	Культура	Кіно та рецензії	Історія сучасності	Іменинами для
	Україна	Політика	Гроші	Шоу-бізнес	Люди та звірі	Наука та техніка	Гороскоп
	Політ	Бюджет	Спор	Суспільство	Життя в стилі	Крос-актив	Фотоблог
		Курорт	Стор	Стиль життя	25 років поспок	Залишайте у Фейсбук	Погода

Розкриття | Територія | Контакти | Привітання і спілкування | Правила користування сайтом fakty.ua

© 1997–2025 «ФАКТИ» та «СВІТ». Усі права на матеріал сайту зберігаються у відповідності до законодавства України. Матеріал може містити інформацію про рекламу, «Розкриття» в таке положення суворо забороняється. Усі матеріали є авторськими.

ПОПУЛЯРНЕ

- 1 Батько ливий Грушевському спізнав грошей, що той побудував шестиповоротної будинок і унікаль: вишла книга про українську інтелектуальну початку ХХ століття 30 травня 2024 **12:24**
- 2 «Мене називають старим» Судія, яка працювала на фсб, отримала 15 років ув'язнення за держзраду в умовах воєнного часу 6 червня 2024 **16:50**
- 3 «Наше завдання — поверти у вертикальному положенні й без паперів»: 70-річний інструктор ЛФК про боротьбу з поганою генетикою та грибами 7 червня 2024 **12:28**
- 4 Вбивця мав з собою два зображення Петлюри, але спитав: «Ви Петлюра?» — і після ствердної відповіді почав стріляти: 100 років тому загинув лідер УНР 25 травня 2024 **12:25**
- 5 «Ми заходили на позиції, які здавалися в нуль»: з'ярд «Ти — кітос» Володимир Кравчук про роки на фронті 28 травня 2024 **12:24**

Понеділок 11.06.2025, вівторок 12.06.2025, середа 13.06.2025, четвер 14.06.2025, п'ятниця 15.06.2025, субота 16.06.2025, неділя 17.06.2025

БІЛЬШЕ У РОЗДІЛІ

- Більше мав з собою два зображення Петлюри, але спитав: «Ви Петлюра?» — і після ствердної відповіді почав стріляти: 100 років тому загинув лідер УНР 25 травня 2024 **12:25**
- Мазепа зустрічається з королем Швеції у селі, де сталося диво: у Києві відкрилася виставка, експонат якої має до цього причетність 6 травня 2024 **12:53**
- Поки одні дискутували, як назвати український парламент, писемники і адвокати за рубль опублікували оголошення про створення Центральної Ради 25 березня 2024 **12:22**
- Загинув в нерівному бою 224 воїни: в Києві показали релієву, яка діємо зберегла після заповної битви 22 лютого 2024 **12:23**
- Небесний порятковель Києва повернувся після 43 років мандри: у музеї показали бар'єрніх Адмиралта Михайла, врятованих з воєно 3 вересня 2024 **12:23**